

รายงานผลการวิจัย

การปรับตัวของระบบการทำฟาร์มสวนยางพาราขนาดเล็กที่มีไม้ผลร่วมในภาคใต้
ของประเทศไทย : กรณีศึกษา 3 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง และ
สงขลา

โดย

รศ.ดร.บัญญัติ สมบูรณ์สุข
ผศ.ปริญญา เฉ็ดโฉม
อาจารย์ปรี๊ดด พรหมมี
นายวราวุธ ชูธรรมธัช
นางสาวจเรช หนูสังข์
นายธวัชชัย เหลืองอร่าม

คณะทรัพยากรธรรมชาติ
คณะเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8
คณะทรัพยากรธรรมชาติ
คณะทรัพยากรธรรมชาติ

คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ จ.สงขลา

พ.ศ. 2548

แหล่งทุนงานวิจัยได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2545
ประเภทเงินทั่วไป จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

ภายใต้สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทำให้การพัฒนา
 ยางพาราเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ และชาวสวนยางพาราอุดหนุนอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกษตรกร
 ชาวสวนยางพาราจำเป็นต้องปรับตัว โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ของตนเองเป็นสำคัญ การวิจัยการ
 ปรับตัวของระบบการทำสวนยางพาราขนาดเล็กที่มีไม้ผลร่วม มุ่งศึกษาเพื่อความเข้าใจระบบ วิเคราะห์
 สังเคราะห์ และหารูปแบบการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในระบบการทำสวนยางพาราที่มี
 ไม้ผลร่วม โดยทำการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในพื้นที่ 3 จังหวัด คือ จังหวัด
 นครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา และผลจากการศึกษาพบว่า วิวัฒนาการการผลิต
 ของระบบนี้มีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ความผันผวนของราคา แหล่งน้ำ เงินทุน และนโยบายภาครัฐ
 โดยสามารถจำแนกประเภทของระบบนี้ได้ 4 ประเภท โดยอาศัยเกณฑ์กิจกรรมทางการเกษตรของ
 ครัวเรือน ได้แก่ (1) ระบบการปลูกยางพาราร่วมกับกิจกรรมไม้ผล 1 ชนิด (2) ระบบการปลูกยางพารา
 ร่วมกับกิจกรรมไม้ผล 2 ชนิด (3) ระบบการปลูกยางพาราร่วมกับกิจกรรมไม้ผล 3 ชนิด และ (4) ระบบ
 การปลูกยางพาราร่วมกับกิจกรรมไม้ผลมากกว่า 3 ชนิด ปัญหาที่พบของระบบนี้ได้แก่ โรคและแมลง
 ศัตรูระบาด ความผันผวนของราคาผลผลิต การรวมกลุ่มที่ขาดประสิทธิภาพ และเงินทุนหมุนเวียนไม่
 เพียงพอ สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินการผลิต พบว่าขนาดฟาร์ม
 ที่เหมาะสม ระดับการใช้เครื่องมือ และประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราในระบบนี้ มีอิทธิพลต่อ
 ผลผลิตของฟาร์ม (R^2 Adjust 0.3780) และประสบการณ์ในการทำสวนยางพาราในระบบนี้ และระดับ
 การมีส่วนร่วมในองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ ที่มีอิทธิพลต่อการเสริมพลังของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
 (R^2 Adjust 0.5110) ส่วนนโยบายและแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบจำแนกได้ 3 ระดับ ได้แก่ (1)
 ระดับชาติ มุ่งการสร้างแผนงานเพื่อแก้ปัญหาภาพรวมของระบบการทำฟาร์มสวนยางพาราที่มีไม้ผล
 ร่วมทั่วประเทศ (2) ระดับภูมิภาค มุ่งการประสานแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประสานงาน
 ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบแผน และ (3) ระดับฟาร์ม มุ่งแก้ปัญหาเพื่อเพิ่มรายได้ และความยั่งยืน
 ของครัวเรือนเกษตรกร สำหรับรูปแบบการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในระบบนี้
 ประกอบด้วยระบบย่อย 2 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบการปรับปรุงทางเศรษฐกิจ สังคม และการผลิตของ
 ฟาร์ม ที่มุ่งลดข้อจำกัดอันนำไปสู่การลดความเสี่ยงในการจัดการ การเพิ่มรายได้ และความยั่งยืนของ
 ฟาร์ม และ (2) ระบบการสนับสนุนการผลิตของฟาร์ม ซึ่งได้แก่ นโยบายและแผนที่มีผลกระทบต่อ
 ระบบการผลิตและกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรที่สนับสนุน และช่วยให้การผลิตของเกษตรกร
 ภายใต้ระบบนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ABSTRACT

Under socio-economic and policy change, Thai natural Para Rubber development is rapidly developed that impact on rubber small holder adjustment toward increasing farm household income. This research are aim to understand, identify and also to find the model of farm's adjustment of small holding rubber-fruit tree farm. The methods of study are in both quantitative and qualitative study with in three the target areas of patthalung, Nakorn Sri Thammarat and Songkhla province, respectively. The result of study is founded that the evolution of this system has many conditions as uncertainly price, source of water, farm's investment capital, and current plan and policy. And also, there can be classified the current type of system into four types with the criteria farm household agricultural activity as (1)Rubber with one association fruit tree system (2)Rubber with two association fruit trees system (3) Rubber with three association fruit trees system, and(4) Rubber with more than tree association fruit trees system, respectively. For the problem of this system, there are founded that disease and pest, uncertainly price, inefficient farmer group, and insufficient capital for investment are importance for improving farm production. In the significant variable identification, there are found that three significant variables as appropriate farm size, level of farm's equipment used, and occupation experience in this system, are influencing farm product ($R^2_{\text{adjust}} = 0.3780$) and two significant variables as the occupation experience in this system, and level participation through local farmer group are influencing the empowerment of rubber small holder ($R^2_{\text{adjust}} = 0.5110$), respectively. This result is also, founded the appropriate plan and policy implication strategy by with classification the level of development into three levels as (1) national level that emphasis on determination master plan for overview solving problem of this system in national level, (2) Regional level that emphasis on inducing plan to practice, and coordination among regional organizations, and (3) Farm level that is emphasis on the solving of farm's problem for increasing income and sustainability. For the model of farm's adjustment, the result is founded that there are comprise two sub-systems as (1) Socio-economic and production sub-system for decreasing farm's constraint toward increasing farm income and sustainability and (2) support sub-system as the current government plan and policy implication, and farmer's decision making process that assist and improve the production efficiency of socio-economic, and production sub-system.